7. Nowicka, D., Bagłaj-Oleszczuk, M., & Maj, J. (2020). Infectious diseases of the skin in contact sports. *Advances in clinical and experimental medicine : official organ Wroclaw Medical University*, *29*(12), 1491–1495. https://doi.org/10.17219/acem/129022
8. Anderson, B. J., Wilz, L., & Peterson, A. (2023). The Identification and Treatment of Common Skin Infections. *Journal of athletic training*, *58*(6), 502–510. https://doi.org/10.4085/1062-6050-0142.22
9. Braun, T., & Kahanov, L. (2018). Community-associated Methicillin-Resistant Staphylococcus aureus Infection Rates and Management among Student-Athletes. *Medicine and science in sports and exercise*, *50*(9), 1802–1809. https://doi.org/10.1249/MSS.0000000000001649
10. Centers for Disease Control and Prevention (CDC) (2025) Athletes: MRSA Prevention and Control. URL: https://www.cdc.gov/mrsa/prevention/athletes.htm
11. Lewis, T., & Cook, J. (2014). Fluoroquinolones and tendinopathy: a guide for athletes and sports clinicians and a systematic review of the literature. *Journal of athletic training*, *49*(3), 422–427. https://doi.org/10.4085/1062-6050-49.2.09
12. Baskerville, R., Castell, L., & Bermon, S. (2024). Sports and Immunity, from the recreational to the elite athlete. *Infectious diseases now*, *54*(4S), 104893. https://doi.org/10.1016/j.idnow.2024.104893
13. Bashavets N.A., Mikheienko O.I. (2025). Problemy hihiieny u fizychnomu vykhovanni i sporti: suchasni realii ta innovatsii. Olympicus, 3, 38-42. DOI https://doi.org/10.24195/olympicus/2025-3.6
14. Derman, W., Badenhorst, M., Eken et al. (2022). Risk factors associated with acute respiratory illnesses in athletes: a systematic review by a subgroup of the IOC consensus on 'acute respiratory illness in the athlete. *British journal of sports medicine*, *56*(11), 639–650. https://doi.org/10.1136/bjsports-2021-104795
15. Dally Rahman (2024). Sports and immunity: Analyzing the relationship between physical activity and immune response in athletes. J.Patriot, 6(3),127-133. doi: https://doi.org/10.24036/patriot.v6i3.1119.
16. Putukian, M., McGrew, C. A., Benjamin et al (2023). American Medical Society of Sports Medicine Position Statement: Mononucleosis and Athletic Participation. *Clinical journal of sport medicine : official journal of the Canadian Academy of Sport Medicine*, 10.1097/JSM.0000000000001161. Advance online publication. https://doi.org/10.1097/JSM.0000000000001161
17. Kim, J. H., Baggish, A. L., Levine, et al (2025). Clinical Considerations for Competitive Sports Participation for Athletes With Cardiovascular Abnormalities: A Scientific Statement From the American Heart Association and American College of Cardiology. *Circulation*, *151*(11), e716–e761. https://doi.org/10.1161/CIR.0000000000001297
18. LaBelle, M. W., Knapik, D. M., Arbogast, J. W., Zhou, S., Bowersock, L., Parker, A., & Voos, J. E. (2020). Infection Risk Reduction Program on Pathogens in High School and Collegiate Athletic Training Rooms. *Sports health*, *12*(1), 51–57. https://doi.org/10.1177/1941738119877865

Стаття надішла до редакції / Received 03.03.2026
Прийнята до друку / Accepted .10.03.2026
Опубліковано / Published 25.03.2026

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2026.03k(203).70

Тимошенко О.В.
Декан факультету фізичної культури і спорту,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ
https://orcid.org/0000-0002-5310-4941
Потьомкіна І.Г.
вчитель фізичної культури,
Ліцей № 17 «Кирилівський», м. Київ
Заїка В.В.
Кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії і методики фізичного виховання
Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ
https://orcid.org/0000-0001-9872-360X

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО РОБОТИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

У статті досліджено професійну підготовку учителя фізичної культури до роботи в новій українській школі з урахуванням сучасних навчальних програм. Показано, що нова навчальна програма з фізичної культури, яка прийнята у 2022 році, не дає можливість в повній мірі вирішити одне завдання цього навчального предмету, зокрема, навчити володіти технікою фізичних вправ з того чи іншого виду спорту. При цьому, з одного боку, навчальна програма дає можливість формувати зацікавленість школярів до занять фізичними вправами на уроках фізичної культури, а, з іншої сторони, не сприяє формуванню стійкої мотивації учнів до систематичної рухової активності.

Обґрунтовано, що під час розробки освітньої програми за спеціальністю А4 Середня освіта (фізична культура) в нормативній частині циклу професійної підготовки необхідно включити освітні компоненти спортивного профілю, без яких учителю фізичної культури під час професійної діяльності складно обійтися, зокрема, гімнастику, легку атлетику, спортивні і рухливі ігри та плавання.

Ключові слова: *професійна підготовка, навчальна програма, фізична культура, освітні компоненти варіативні модулі.*

Oleksii Tymoshenko, Potiomkina Iryna, Zaika Volodymyr. Features of training a physical education teacher to work in a new Ukrainian school. *The article examines the professional training of a physical education teacher to work in a new Ukrainian school, taking into account modern curricula. It is shown that the new curriculum for physical education, adopted in 2022, does not allow for the full solution of one of the tasks of this subject, in particular, to teach the technique of physical exercises in a particular sport. At the same time, on the one hand, the curriculum makes it possible to form students' interest in physical exercises in physical education lessons, and, on the other hand, does not contribute to the formation of their sustainable motivation for physical activity throughout their lives.*

When developing an educational program for the specialty A4 Secondary Education (Physical Education), in the normative part of the professional training cycle, it is necessary to include educational components of a sports profile, without which it is difficult for a physical education teacher to do during his professional activities, in particular, gymnastics, athletics, sports and outdoor games and swimming.

Further research will focus on studying the rational content of practical training for future specialists in the field of A4 Secondary Education (Physical Education) in the context of adopting a new physical education curriculum in the new Ukrainian school system.

Key words*: professional preparation, curriculum, physical education, educational components, variable modules.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства підготовка учителя фізичної культури потребує удосконалення із врахуванням того, що у 2016 році Міністерством освіти і науки України (МОН) була ініційована реформа «Нова українська школа» (НУШ), метою якої є покращення якості загальної середньої освіти з урахуванням досвіду провідних країн світу; модернізація української системи шкільної освіти для її осучаснення, доступності, інклюзивності і спроможності підготувати дітей до викликів XXI-го століття. У зв'язку з цим у2022 році прийнята нова навчальна програма з фізичної культури, яка реалізує визначені в стандарті ціннісні орієнтири, ключові компетентності та наскрізні уміння учнів / учениць і закладає основу для подальшої імплементації освітньої галузі «Фізична культура» Державного стандарту базової середньої освіти.

Однак існування такої програми створює суперечність між наявністю великої кількості варіативних модулів (видів спорту) протягом року (12-16) і кількістю кредитів (240 у навчальному плані), виділених на підготовку учителя фізичної культури. Хоча навчальна програма враховує кадрове забезпечення, але сформувати необхідні компетентності учителя фізичної культури для реалізації цієї програми, а саме уміння впроваджувати всі ці модулі протягом року в такій кількості дуже складно. Тому виникає проблема включення необхідних освітніх компонентів, особливо спортивного профілю, що дали б змогу вирішити це завдання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виклики сучасності диктують нові умови для розвитку шкільної освіти. Відповідно до Закону України «Про освіту» вона спрямована на усебічний гармонійний розвиток людини як особистості, її інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку. Основною метою сучасної шкільної освіти виступає формування ключових компетентностей у випускників закладів загальної середньої освіти. Сучасна шкільна освіта ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого, компетентного і діяльнісного підходів [2].

На думку О. Дубогай, О. Тимошенка, Ж. Дьоміної [3], Є. Проскурова [7], від повноцінного забезпечення вікової норми рухової активності школярів залежить не тільки їх фізичне здоров'я, а й навчальна успішність, підтримка оптимального рівня розумової працездатності протягом дня. Тому позаурочні форми фізичного виховання, зокрема позакласна фізкультурно-оздоровча і спортивно-масова робота, володіють високим потенціалом для вирішення педагогічних завдань фізичного виховання школярів.

Необхідність внесення змін у систему вищої освіти і застосування новітніх підходів до професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури посилюється законодавчо визнаною потребою у «проведенні докорінної та системної реформи загальної середньої освіти з урахуванням досвіду провідних країн світу, зокрема змісту загальної середньої освіти, педагогіки загальної середньої освіти, системи управління загальною середньою освітою тощо [6] .

Дослідження наукових праць останнього десятиліття переконує, що потужними рушійними засобами входження й пристосування майбутніх учителів фізичної культури в професійному середовищі є передусім розвинені індивідуально-особистісні якості (мобільність, активність самовияву, здатність знаходити конструктивні способи розв'язання складних ситуацій професійної діяльності, прагнення виразити себе і знайти своє місце в професійному середовищі, різноплановий досвід тощо), а не знання, вміння, навички, набуті у процесі професійної підготовки [1].

Сучасний стан фізичного виховання школярів вимагає об'єктивного аналізу європейського і світового досвіду. О. Жданова, Л. Чеховська, А. Фляк [4] визначають, що усі країни Європи визнають важливість шкільного фізичного виховання. Аналіз тенденцій розвитку закордонних систем фізичного виховання школярів, виконаний Н. Москаленко [5], A. Broeke [9], показав, що європейські країни спрямовують зусилля на вдосконалення програмно-нормативних засад освітнього процесу.

Водночас в умовах реформування української школи актуалізується необхідність пошуку нових шляхів, методів, форм, засобів формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення [8, с. 427]. Означене загострюється проблемами незадовільного стану здоров'я та фізичної підготовленості учнівської молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою формування в учнів стійкої мотивації щодо збереження свого здоров'я, фізичного розвитку та фізичної підготовленості; гармонійний розвиток природних здібностей та

психічних якостей; використання засобів фізичного виховання в організації здорового способу життя у 2009 р. прийнято навчальну програму з фізичної культури для учнів 5-9 класів. Навчальна програма побудована за модульною системою. Вона містить інваріантну (обов'язкову) та варіативну складову. До інваріантної частини належать: теоретико-методичні знання та загальна фізична підготовка, зміст яких реалізовується упродовж кожного уроку. Практично кожен вид спорту може бути представлений у вигляді варіативного модуля. Вибір тих чи інших варіативних модулів (видів спорту) відбувається з урахуванням спортивно-матеріальної бази навчального закладу, регіональних спортивних традицій, кадрового забезпечення і бажання учнів.

Змістове наповнення варіативної складової навчальний заклад формує самостійно із варіативних модулів, запропонованих навчальною програмою. У 5-6 класах учні мають опанувати 4-6 варіативних модулі, у 7-8 класах – 3-5, у 9 класі – 3-4. Тобто у рік школяр може вивчати 3–5 варіативних модулів, залежно від класу, в якому він навчається. При цьому 3 з яких є постійними протягом всього періоду навчання, а 1-2 варіативних модулі можуть змінюватися протягом року. Якщо взяти до уваги, що у 10-11 класах можна вибрати лише 2-3 варіативні модулі, з яких лише 1 змінюється протягом року, то можна стверджувати, що протягом 5-11 класів учень / учениця в основному вивчає 2 варіативних модулі, тобто 2 види спорту на достатньому рівні, де формують не тільки уміння, а і розвиваються навички у них, що відповідає одному із завдань предмету фізичної культури, а саме оволодіння технікою даного виду спорту. Це, зі свого боку, дасть можливість йому / їй в майбутньому не тільки самостійно займатися цими видами спорту вдома, а і вибирати їх як рухову активність підчас подальшого навчання у професійному ліцеї, коледжі чи у закладі вищої освіти. Після закінчення цих освітніх закладів він / вона і надалі впродовж життя і професійної діяльності за допомогою цих видів спорту зможуть забезпечувати собі достатню рухову активність.

Опитування учителів загальноосвітніх шкіл м. Києва показало прийнятність та зручність використання запропонованої навчальної програми, оскільки школа має можливість самостійно формувати змістове наповнення предмету «Фізична культура».

Однак у 2022 році в Україні прийняли нову навчальну програму з фізичної культури для роботи в новій українській школі. За своєю філософією і змістом ця навчальна програма відрізняється від попередньої, що прийнята у 2009 році. Основними відмінностями є наявність у навчальній програмі 2022 року компетентнісного підходу, що передбачає формування ключових компетентностей, а саме: особистісні якості, особистий, соціальний, культурний і навчальний досвід учнів; їх потреби та інтереси, які мотивують до навчання; знання, уміння та ставлення, що формуються в освітньому, соціокультурному та інформаційному середовищі, у різних життєвих ситуаціях. Другою відмінністю є змістове наповнення варіативної складової навчальної програми 2022 року, де освітній заклад добирає самостійно із варіативних модулів, запропонованих модельною навчальною програмою. На вибір учням / ученицям упродовж року для 5-6 класів пропонується 12-16 варіативних модулів; у 7-9 класах школярі мають опанувати 8-12 варіативних модулів. При цьому незрозуміло: це різні варіативні модулі чи із 12-16 варіативних модулів учень / учениця 5-6 класів може вибрати 8-12 варіативних модулів, які їм до вподоби, а у 7-9 класах продовжувати вивчення цих варіативних модулів. Для добору варіативних модулів враховується наявність матеріально-технічної бази, регіональні традиції, кадрове забезпечення, гендерність, рівень безпеки та стан здоров'я здобувачів освіти, а також сезонність, коли заняття проходять на відкритих майданчиках чи у спортивних залах.

При цьому, як ми бачимо, при виборі варіативних модулів у навчальній програмі 2009 року враховувалися регіональні спортивні традиції, а у навчальній програмі 2022 року лише регіональні традиції. Не зрозуміло, які регіональні традиції враховуються: культура, звичаї, прислів'я, пісні тощо чи щось інше.

Крім цього, навчальна програма 2022 року в деякому сенсі нагадує навчальну програму, що була прийнята в перші роки незалежності України. Ця програма була наступницею навчальної програми з фізичної культури, яка діяла ще у радянський час. Тобто у 1992-2009 роках у навчальній програмі з фізичної культури були присутні 12-14 видів спорту, де здійснювалося навчання володіння технікою виконання фізичних вправ. Ця програма, як показано у передмові, спрямована на всебічний гармонійний розвиток особистості школяра. З одного боку, вона полегшувала розробку навального плану підготовки майбутнього учителя фізичної культури, оскільки в нормативну частину професійної підготовки включалися дисципліни, що пов'язані з цими видами спорту. А з іншого боку, як показала, практика, не достатньо формувалася мотивація учнів до занять фізичними вправами, що також не давало можливість сформувати стійку мотивацію школярів до занять фізичними вправами протягом всього періоду життя.

Інакше кажучи, навчальна програма 2009 року спрямована на формування важливих рухових умінь і навичок з виду спорту, що вибрали школяр / школярка під час навчання протягом року, а у навчальній програмі 2022 року із-за великої кількості варіативних модулів (видів спорту) протягом навчального року це зробити складно. Наприклад, у 5-6 класах щочверті / щосеместру учень / учениця повинні вибрати 3-4 варіативні модулі. Якщо взяти до уваги, що чверть триває 2 місяці, а це приблизно 24 уроки, по три уроки в тиждень, то на вивчення одного варіативного модуля припадає 6-8 уроків. На формування рухового уміння цього не достатньо, а якщо для занять обраним варіативним модулем на початку чверті / семестру проводити 8-9 ознайомчих уроків, де робиться акцент (виділяється більше часу) на вивчення одного із обраних варіативних модулів, то одне із завдань навчального предмету, зокрема володіння технікою виконання фізичних вправ з того чи іншого виду спорту, вирішити не можливо. Також якщо при такому підході можна зацікавити дітей до занять фізичними вправами, то сформувати у них стійку мотивацію до занять руховою активністю протягом всього свого життя сумнівно.

Натепер відсутні Державні стандарти підготовки учителя, в тому числі, учителя фізичної культури. Кожний заклад вищої освіти самостійно формує зміст підготовки майбутнього фахівця зі спеціальності А4 Середня освіта (фізична культура). Тому під час розробки освітньої програми підготовки учителя фізичної культури необхідно

ураховувати особливості освітнього процесу школярів відповідно до прийнятої навчальної програми з фізичної культури.

Оскільки при виборі варіативних модулів ураховується кадрове забезпечення, тобто кваліфікація учителя фізичної культури, то розробка нових освітніх програм для закладів вищої освіти вимагає переосмислення не тільки змісту навчального плану підготовки учителів фізичної культури, зокрема, присутність тих чи інших освітніх компонентів у ньому, а і переглянути зміст кожного освітнього компоненту, що представлений у програмі підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Оскільки у новій навчальній програмі з фізичної культури для учнів 5-9 класів є два інваріативні модулі (тобто обов'язкові для вивчення), а саме теоретична підготовка і загальна фізична підготовка) і безліч інваріативних модулів, виникає проблема: які освітні компоненти, особливо спортивного профілю, слід включити у програму підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

На нашу думку, до циклу професійної підготовки у нормативну частину слід включити види спорту без яких майбутній учитель фізичної культури обійтися не може. Зокрема, основна гімнастика, яка формує у майбутнього вчителя фізичної культури знання термінологічного апарату й навички складати і підбирати комплекси фізичних вправ; легка атлетика, що є прекрасним засобом розвитку рухових якостей людини; рухливі і спортивні ігри, елементи яких часто використовуються учителями під час проведення вступної частини чи під час навчання різних командних видів спорту; плавання, яке має прикладне значення: учитель фізичної культури повинен не тільки самостійно плавати, а і уміти навчити дітей цьому виду спорту. Водночас у вибіркову частину навчального плану можна внести інші види спорту, за якими у тому чи іншому закладі вищої освіти є фахівці і спортивно-матеріальна база (наприклад, екстремальні види спорту).

Висновки. Нова навчальна програм з фізичної культури, прийнята у 2022 році не дає можливість в повній мірі вирішити одне завдання цього навчального предмету, зокрема, навчити володінню технікою фізичних вправ з того чи іншого виду спорту. При цьому, з одного боку, навчальна програм дає можливість формувати зацікавленість школярів до занять фізичними вправами на уроках фізичної культури, а, з іншого - не сприяє формуванню стійкої мотивації їх до рухової активності протягом всього життя.

Під час розробки освітньої програми за спеціальністю А4 Середня освіта (фізична культура) в нормативній частині циклу професійної підготовки необхідно включити освітні компоненти спортивного профілю, без яких учителю фізичної культури під час професійної діяльності складно обійтися, зокрема, гімнастику, легку атлетику, спортивні і рухливі гри та плавання.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження будуть спрямовані на вивчення раціонального змістового наповнення практичної підготовки майбутніх фахівців зі спеціальності А4 Середня освіта (фізична культура) в контексті прийняття нової навчальної програми з фізичної культури в умовах нової української школи.

Література

1.Голенкова Ю.В. Саморегуляція як фактор формування майбутніх вчителів фізичної культури : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.02; Харк. держ. акад. фіз. культури. Харків, 2011. 20 с.

2.Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти від 30 вересня 2020 року, Постанова № 898. URL: https://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ (дата звернення: 22.11.2023).

3.Дубогай О. Д., Тимошенко О. В., Дьоміна Ж. Г., Бережна Т. І. Забезпечення здоров'язбережувальної рухової активності учнів молодших класів в умовах Нової української школи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт).* 2020. Вип. 3К (123). С. 143-146.

4.Жданова О., Чеховська Л., Фляк А. Фізичне виховання в школах країн Європи. *Молода спортивна наука України*. 2015. Вип. 19, Т. 2. С. 311-319.

5.Москаленко Н., Яковенко А., Овчаренко С. Сучасні тенденції розвитку фізичного виховання дітей шкільного віку в зарубіжних країнах *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2021. № 1. С. 161-168.

6.Нова українська школа / URL: https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola

7.Проскуров Є. М. Формування соматичного здоров'я і розумової працездатності у школярів 5-6 класів на уроках фізичної культури : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2020. 20 с.

8.Шаповалова І.В. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до самовдосконалення та формування основ здорового способу життя: теоретичний аспект. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2014. Вип. 36. С. 427–437.

9.Broeke A., Broeke A., Van Dalfsen G., Klein G., Hardman K., Physical Education and Sport Education in the European Union: The Netherlands. Editions Revue EP.S., Paris, 2007

References

1.Holenkova, Yu. V. (2011). Samorehuliatsiia yak faktor formuvannia maibutnikh vchyteliv fizychnoi kultury [Self-regulation as a factor in the formation of future physical education teachers] (Extended abstract of candidate's thesis). Kharkiv State Academy of Physical Culture, Kharkiv, Ukraine. [In Ukrainian].

2.Derzhavnyi standart bazovoi i povnoi zahalnoi serednoi osvity vid 30 veresnia 2020 roku № 898 [State Standard of Basic and Complete General Secondary Education from September 30, 2020 No. 898]. (2020). Retrieved November 22, 2023, from https://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ [In Ukrainian].

3.Dubohai, O. D., Tymoshenko, O. V., Domina, Zh. H., & Berezhna, T. I. (2020). Zabezpechennia zdoroviazberezhuvalnoi rukhovoi aktyvnosti uchniv molodshykh klasiv v umovakh Novoi ukrainskoi shkoly [Ensuring health-preserving motor activity of primary school students in the conditions of the New Ukrainian School]. Naukovyi chasopys

Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriia 15: Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport), (3K(123)), 143–146. [In Ukrainian].

4.Zhdanova, O., Chekhovska, L., & Fliak, A. (2015). Fizychne vykhovannia v shkolakh krain Yevropy [Physical education in European schools]. Moloda sportyvna nauka Ukrainy, 19(2), 311–319. [In Ukrainian].

5.Moskalenko, N., Yakovenko, A., & Ovcharenko, S. (2021). Suchasni tendentsii rozvytku fizychnoho vykhovannia ditei shkilnoho viku v zarubizhnykh krainakh [Current trends in the development of physical education of school-age children in foreign countries]. Sportyvnyi visnyk Prydniprovia, (1), 161–168. [In Ukrainian].

6.Nova ukrainska shkola [New Ukrainian School]. (n.d.). Retrieved from https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola [In Ukrainian].

7.Proskurov, Ye. M. (2020). Formuvannia somatychnoho zdorovia i rozumovoi pratsezdatnosti u shkoliariv 5–6 klasiv na urokakh fizychnoi kultury [Formation of somatic health and mental performance of 5–6 grade students in physical education lessons] (Extended abstract of candidate's thesis). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

8.Shapovalova, I. V. (2014). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury do samovdoskonalennia ta formuvannia osnov zdorovoho sposobu zhyttia: teoretychnyi aspekt [Training of future physical education teachers for self-improvement and formation of healthy lifestyle foundations: theoretical aspect]. Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh, (36), 427–437. [In Ukrainian].

9.Broeke, A., Broeke, A., Van Dalfsen, G., Klein, G., Hardman, K. (2007). Physical Education and Sport Education in the European Union: The Netherlands. *Editions Revue EP.S.* [In English].

Стаття надішла до редакції / Received 13.03.2026
Прийнята до друку / Accepted 20.03.2026
Опубліковано / Published 25.03.2026

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2026.03k(203).71

Тимчик М.В.
завідувач кафедри олімпійського та професійного спорту, професор
Український державний університет імені Михайла Драгоманова,
https://orcid.org/0000-0002-0255-4707
Масол В.В.
викладач кафедри теорії та методики фізичного виховання, доктор філософії
Український державний університет імені Михайла Драгоманова,
https://orcid.org/0000-0002-5214-073X
Касіч Н. П.,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання
Український державний університет імені Михайла Драгоманова,
https://orcid.org/0000-0002-8756-8218

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В РОБОТІ ЗІ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ

У системі освіти фізична культура і спорт є важливою складовою, спрямованою на збереження здоров'я здобувачів освіти, формування у них навичок здорового способу життя та рухової активності. Проте ефективність цієї роботи знижується через сукупність взаємопов'язаних факторів. Серед них – недостатня мотивація здобувачів освіти до регулярних занять фізичною культурою, звичка до малорухомого способу життя, нерівний доступ до якісної спортивної інфраструктури та інвентарю, обмеженість часу в навчальному розкладі, різний рівень підготовленості й стану здоров'я здобувачів освіти, потреба в адаптації навантажень з урахуванням інклюзії та безпеки.

Суттєво ускладнюють формування культури здорового способу життя й чинники, зумовлені кризовими умовами та середовищними обмеженнями. Передусім ідеться про руйнування або пошкодження спортивної та освітньої інфраструктури (спортзали, майданчики, басейни), кадровий та ресурсний дефіцити (нестача фахівців, перевантаження педагогів, брак інвентарю), обмежений доступ до безпечних просторів для рухової активності, порушення логістики та режиму навчання (перерви через повітряні тривоги, дистанційний та змішаний формати навчання). Окрім того, додатковий вплив мають психоемоційні навантаження: хронічний стрес, тривожність, виснаження, зниження навчальної мотивації та саморегуляції, що зменшує готовність молоді до систематичної фізичної активності й підтримання здорового способу життя.

За таких умов постає потреба системного аналізу проблем фізичної культури і спорту в роботі зі здобувачами освіти, визначення чинників, що знижують ефективність фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності. Особливої набуває ваги модернізація змісту, форм і методів фізичного виховання, що передбачає перехід до компетентнісних, варіативних і особистісно орієнтованих моделей, які реалізуються у освітньому процесі.

Ключові слова: *фізична культура і спорт, здобувачі освіти, заклади освіти, здоровий спосіб життя, якість освіти.*

Tymchyk Mykola, Masol Valeriia, Kasich Natalia Current issues of physical culture and sport in work with learners. *In the education system, physical culture and sport are an important component aimed at preserving learners' health*